

Ungdomars visioner om den framtida staden

Ungdomars visioner om den framtida staden

På uppdrag av tre riksdagsutskott tog ungdomar från tre gymnasieskolor, två i Stockholm och en i Kalmar, fram visioner av sin stad år 2050. Skillnaderna i elevernas visioner kan ses mot bakgrund av skolornas olika utbildningsprofiler, elevernas sociala och fysiska miljö och storleken på staden.

Eleverna från ytterstadsskolan **Ross Tensta gymnasium** diskuterade i huvudsak sociala och strukturella faktorer såsom jämlikhet, utbildning och sjukvård. Eleverna från **Globala gymnasiet**, en innerstadsskola med en inriktning mot hållbar utveckling, fokuserade i huvudsak på globala frågor och miljöfrågor. Eleverna från **Lars Kaggskolan i Kalmar**, där majoriteten är födda och uppväxta i området, diskuterade i huvudsak faktorer på en mer individuell nivå, såsom mindre självcentrering och strävan mot att bli en bättre människa.

Ett visionsarbete för riksdagens utskott

I syfte att lyfta fram unga medborgares syn på den framtida staden gjordes ett scenario- och visionsarbete med tre gymnasieskolor. Målet med projektet var att fånga upp ungdomarnas visioner av sin framtida stad år 2050 och presentera resultatet för tre riksdagsutskott, miljö- och jordbruksutskottet, civilutskottet och trafikutskottet. De ungas syn på sin framtida stad utgör ett komplement till en översikt om hållbara städer med fokus på transporter, boende och grönområden som de tre utskotten har låtit genomföra (2010/11:RFR3). Förhoppningen är också att deltagandet i scenario- och visionsprocessen har bidragit till att stärka ungdomarnas känsla av att deras åsikter beaktas och att deras praktiska erfarenhet av demokratiska grupprocesser har ökat.

Tre skolor valdes ut

På Ross Tensta gymnasium, beläget i en Stockholmsförort, har en stor del av eleverna mångkulturell bakgrund och talar fler än ett språk. Ross-metoden innebär bl.a. att lärarna arbetar i lag och att historia utgör en röd tråd för integrationen mellan ämnen och kurser. Globala gymnasiet ligger i Stockholms innerstad och har elever som i huvudsak enbart talar svenska hemma. De har en specialdesignad läroplan där hållbarhetsperspektivet genomsyrar det mesta av skolans verksamhet. Lars Kaggskolan i Kalmar har en mer traditionell läroplan, och majoriteten av eleverna är födda och uppväxta i området. Cirka 25 elever ur årskurs 3 deltog från respektive skola.

Ett arbete baserat på scenarier

Metoden för scenario- och visionsdagen är utformad för att fånga upp tankar om framtiden på ett kreativt och systematiskt sätt och baserar sig på en metod som nyligen utvecklats i Millennium Ecosystem Assessment (Evans m.fl. 2006, Enfors m.fl. 2008). Under ledning av två moderatorer arbetade gymnasieklasserna med att utveckla scenarier och sammanställa olika faktorer till en gemensam vision. Varje vision utgör således en kombination av tänkbara alternativa scenarier för den framtida staden. En av moderatorerna hade sedan uppföljningsmöten där en mindre grupp utvalda elever utvecklade konkreta visualiseringar av visionerna.¹ Eleverna fick ”göra om” en del av sin stad som de själva valt, och en arkitekt tog sedan fram tre collage som visar de omgjorda platserna baserat på elevernas diskussioner. Alla möten filmades i dokumentärt och analytiskt syfte.

¹ Jeff Ranara, doktorand i naturresursförvaltning på systemekologiska institutionen och Stockholm Resilience Centre på Stockholms universitet och 2010 års forskningsstipendiat på utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst, utvecklade anpassningen av scenarioplaneringen och visionsmetoden. Dessutom modererade han endags-workshopparna tillsammans med Eva Krutmeijer, vetenskapskommunikatör. Endagsworkshoppen med Ross Tensta gymnasium och Globala gymnasiet hölls i Andrakammaralen i riksdagen. Workshoppen med Lars Kaggskolan hölls i kommunhuset i Kalmar. Jeff ledde också uppföljningsmötena med de mindre grupperna. Mötena hölls på skolorna i Stockholm och via videokonferenslänk med eleverna i Kalmar. Forskningsrådet Formas finansierade Jeff Ranaras tre månader vid utvärderings- och forskningsfunktionen.

Eleverna formar en tidslinje där varje bild illustrerar viktiga steg i stadens utveckling.

1	Uppvärmning: Tänk på din personliga historia och framtid och sätt det i relation till större drivkrafter i samhället.
2	Tänk bakåt på den urbana historien: historiska perioder av förändring och förnyelse – Stockholm och Kalmar genom åren.
3	Etablera en gemensam utgångspunkt: presentera urbana trender och prognoser.
4	Identifiera problemområden.
5	Identifiera och rangordna drivkrafter och osäkerheter kopplade till drivkrafterna.
6	Utveckla tänkbara scenarier baserade på olika kombinationer av utvecklingen av viktiga och samtidigt osäkra drivkrafter.
7	Identifiera positiva aspekter i varje scenario och integrera dessa aspekter i separata visioner.
8	Sammanställa de olika visionerna genom att rangordna faktorer i en gemensam vision.
9	Utvärdera och diskutera.
10	Uppföljningsmöte med grupprepresentanter för att diskutera en konkret visualisering av visionen och för att "göra om" en vald del av staden.

Tabell 1: Sammanfattning av stegen i scenarioplaneeringen och visionsmetoden.

Skillnader och likheter

Vid en jämförelse mellan skolorna visade det sig att eleverna från Tensta i större utsträckning än de andra klasserna diskuterade utbildningsfrågor, brottslighet, brist på demokrati och otillräcklig hälso- och sjukvård. Eleverna från Globala gymnasiet tog upp frågor som föroreningar och en försämrad tillgång till kultur. En del skillnader och likheter mellan de problemområden som diskuterades i Stockholm och Kalmar skulle kunna tillskrivas skillnader i städernas storlek. Eleverna i Stockholm var till exempel bekymrade över en ökad biltrafik medan eleverna i Kalmar,

Figur 1: Kungsträdgården, Stockholm, 2010 och 2050 (Ross Tensta gymnasium).

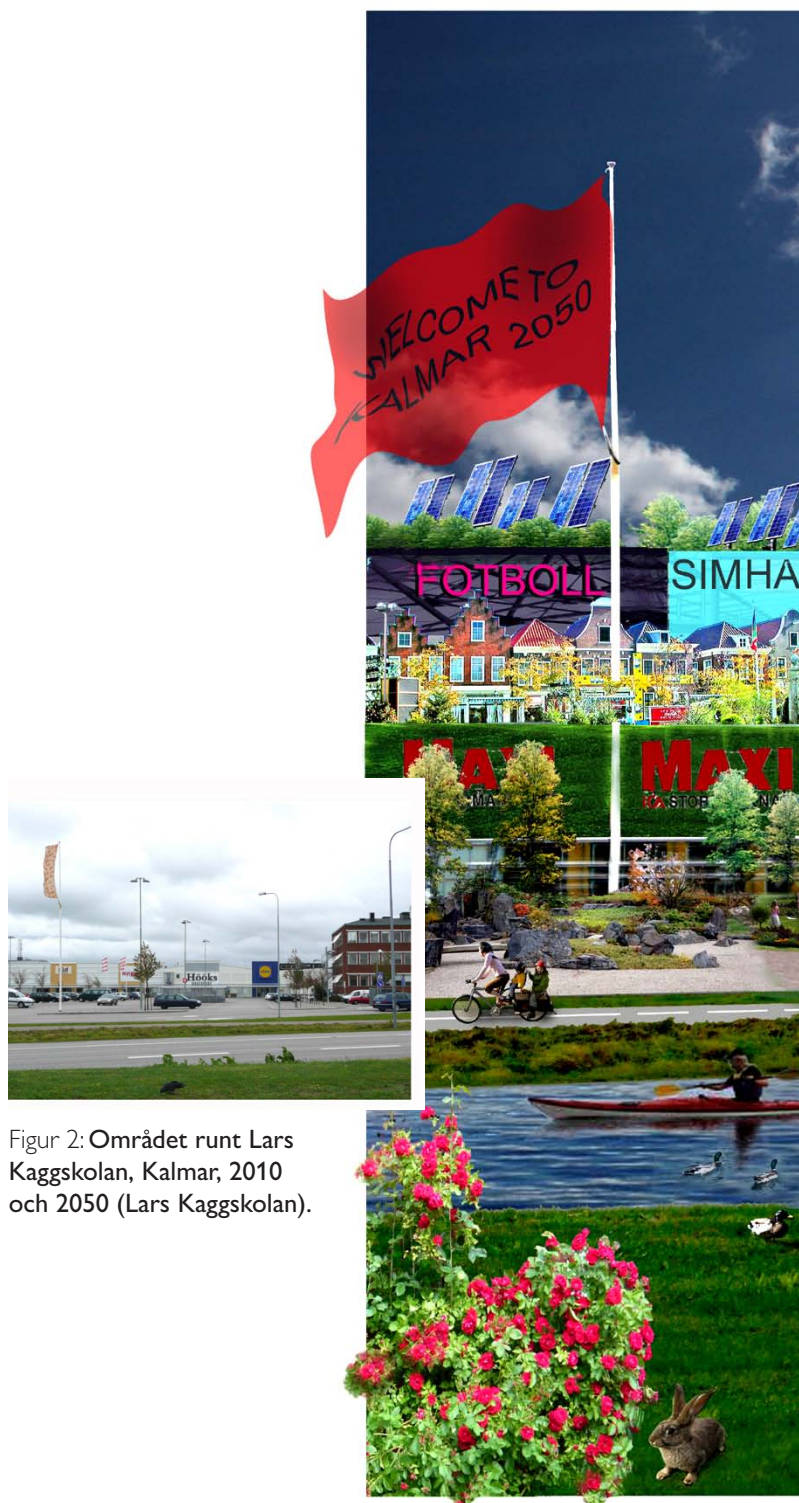

Foto och collage: Henrik Markhede.

trots att de identifierade koldioxidutsläpp som ett problemområde, uttryckte en oro för brist på parkeringsplatser i centrum. Eleverna från Stockholm tog också upp bristen på öppna platser och mötesplatser i staden, medan eleverna från Kalmar diskuterade vilka negativa effekter externa handelsetableringar kan ha på stadskärnans handelsliv. Eleverna från Kalmar var också oroade över vad de kallade för ”kommersialiseringsbubblan”. När det gäller stadsmiljön uttryckte eleverna från Kalmar större oro för översvämningar och stigande havsnivåer än eleverna från Stockholm, trots att båda städerna är kuststäder.

Överlag kan skillnaderna mellan de tre visionerna ses i ljuset av elevernas sociala och fysiska miljö, skolornas utbildningsprofil och storleken på städerna. Ross Tensta gymnasiums elever var mer fokuserade på att förbättra sociala faktorer såsom jämlikhet, utbildning och hälso- och sjukvård. Eleverna på Lars Kaggskolan diskuterade faktorer på en mer individuell nivå, såsom mindre självupptagenhet, bli en bättre människa och att alla hjälper varandra. Att personliga relationer till andra samhällsmedborgare och individens möjligheter till egna initiativ betonas starkare i en mindre stad är föga förvånande. Globala gymnasiets elever var i huvudsak koncentrerade på globala miljöfrågor och var också de som ledigast uttryckte sina idéer och åsikter i en formell miljö som Andrakammarsalen i riksdagen.

Trots vissa skillnader mellan visionerna var likheterna också slående. En sund ekonomi var uttryckligen önskad eller förutsatt i alla tre gruppers visioner. Alla grupper lade också särskilt fokus på en kraftig förbättring av kollektivtrafik och boende och alla föreställde sig en betydligt grönare stad som i större utsträckning använde förnybar och hållbar energi och utnyttjade naturresurser på ett mer effektivt sätt.

Figur 2: Området runt Lars Kaggskolan, Kalmar, 2010 och 2050 (Lars Kaggskolan).

Foto: Philip Bäckman. Collage: Henrik Markhede.

Positiva aspekter ur scenarierna – visualiseras

Eleverna valde ut positiva aspekter av scenarierna vilka sedan utgjorde grunden för deras visioner av staden år 2050. De mest påtagliga och direkt kommunicerbara resultaten av dessa visioner är de konkreta visualiseringarna av de områden i staden som eleverna valde att ”göra om” (figur 1, 2 och 3). Collagen är en arkitekts tolkning av elevernas diskussioner på uppföljningsmötena.

Den direkta styrkan i en bild kan dock vara en svaghet när man vill förmedla många aspekter av en vision eftersom faktorer som är lättare att illustrera tar en relativt sett stor plats i bilden medan mer svårillustrerade faktorer får en undanskymd plats.

Stor mängd grönska

Mängden grönska är en av de mest slående aspekterna i collagen, och detta reflekterar en gemensam normativ aspekt i alla gruppers visionsarbete. Alla tre grupper uttryckte oro för minskningen av urbana grönområden; elevernas önskan om mer grönska i sina visioner, även på byggnaders tak och väggar, visar på detta.

Förnybar energi och kollektivtrafik

Förnybar energi var också en mycket viktig aspekt av elevernas visioner även om detta inte synliggörs av bilderna i samma utsträckning då det är svårare att illustrera. Eleverna från Tensta önskade till exempel mer passivhus och elbilar, och de ville se slutet på den oljedrivna ekonomin. Vidare var önskan om ett mer effektivt kollektivtrafiksystem en viktig och gemensam faktor som alla tre grupper tog upp i sina visioner. Därtill ville eleverna från Tensta ha en billigare kollektivtrafik, medan eleverna från Kalmar gick ett steg längre med en önskan om gratis kollektivtrafik. Eleverna från Globala gymnasiet valde att inkludera en båtbus i sin visualisering av framtidens Slussen.

Olika framtidsbilder av boende ...

Faktorer kopplade till byggnader och boende var också en del av alla tre gruppernas visioner. Eleverna från Tensta uttryckte en önskan om högre bostadshus, medan eleverna från Globala gymnasiet ville ha en diversifierad blandstad med en mix av olika funktioner. Eleverna i Kalmar såg framför sig en större blandning av villor och större flerfamiljshus.

... och relationer mellan människor

Faktorer på ett mer individuellt plan samt faktorer som berör relationer mellan människor hör också till de delar av visionerna som det var svårare att illustrera i visualiseringarna. Eleverna från Lars Kaggskolan betonade till exempel vikten av mindre egoism, att hjälpa varandra och att bli en bättre människa i sin vision. Eleverna från Tensta framhöll jämlikhet, en känsla av gemenskap och samhörighet och ett slut på segregationen. Även eleverna från Globala gymnasiet önskade ett mer integrerat samhälle med en ökad kulturell mångfald.

Integration och miljöfrågor – olika viktigt för skolorna

Värt att notera är att även om eleverna från Globala gymnasiet hade ett integrerat samhälle som sin fjärde viktigaste faktor i den slutgiltiga visionen så fanns inte integration (eller bristen på integration) med på deras lista över de viktigaste drivkrafterna som påverkar dagens problemområden. På ett liknande sätt hade eleverna från Tensta miljö som den näst viktigaste punkten i sin vision, men de ansåg samtidigt inte att miljöfaktorer var bland de fyra viktigaste drivkrafterna i samhället. Den här diskrepansen kan möjligtvis grunda sig i skillnaden mellan scenarier – möjliga verklighetsförankrade berättelser som kan utvecklas i såväl positiva som negativa riktningar och visioner – en normativ strävan efter en önskvärd framtid. Eleverna från Globala gymnasiet var på så sätt med-

Figur 3:
Slussen,
Stockholm,
2010 och
2050 (Glo-
bala gymna-
siet).

Foto och collage: Henrik Markhede.

vetna om att de borde ha ett integrerat samhälle i sin normativa vision av framtiden, trots att de ansåg att integration (eller brist på integration) är mindre viktigt när det gäller vad som påverkar dagens problemområden. Tenstaeleverna å sin sida var klart medvetna om att de borde ta hänsyn till miljön i sin normativa vision av framtiden även om de samtidigt inte ansåg att miljöfaktorer kunde räknas in bland de viktigaste drivkrafterna i samhället. I stället var andra drivkrafter såsom sociala relationer viktigare för dem.

Känslan av att kunna påverka

Utvärderingar och e-postkorrespondens med eleverna visade att de uppskattade vad de lärt sig under visionsarbetet och att de får vara med och påverka. Samtidigt uttryckte också flertalet att de enbart kände att projektet var en symbolisk övning som inte skulle få några uppenbara konsekvenser. Denna blandning av förhoppningar och oro kan till viss del sammanfattas av en elev som under slutet av ett av uppföljningsmötena utbrast: ”Tänk om vi verkligen skulle få uppleva detta!”

Resultaten från scenario- och visionsarbetet har presenterats i olika forum.¹ En fyra minuter lång sammanfattande film², en bildsekvens av metoden och visualiseringar av elevernas visioner genom före- och efterbilder av områden i staden som de själva valde att ”göra om” finns även tillgängliga på en webbaserad multimediemiljö, www.urbanplanetatlas.org, under rubriken ”Solutions for Sustainable and Resilient Cities”.

¹ Resultaten har bland annat presenterats på det internationella seminariet ”Future Cities, Future Citizens” arrangerat av Stockholm Resilience Centre i samband med Världsutställningen i Shanghai i oktober 2010, där nobelpristagaren i ekonomi Elinor Ostrom samt elever från Stockholm, Göteborg, Bangalore, New York och Kenya var involverade.

² Framtagen av Johanna Nyström och Martin Karlsson, sektion medieteknik, riksdagsförvaltningen.

”Det här projektet går inte att likna vid någonting som jag har gjort tidigare, det har varit en spännande upplevelse som jag har lärt mig mycket av ... chansen att få uttrycka mina åsikter och tankar har fått mig att känna att jag betyder något ... upplevelsen har fått mig att växa som person och som student ... ni har hjälpt oss att förstå vad vi värderar i samhället och vilka mål vi vill sträva mot. Det är inte lika svårt att få något gjort när man vet vad man vill åstadkomma och vilka visioner för framtiden som vi har.”

Philip Bäckman,
Lars Kaggskolan,
Kalmar.

En kort genomgång av riksdagshusets historia

Foto: Marie Nenzén

Foto: Rojda Sahin.

Bilden ovan:
Viktiga driv-
krafter som
påverkar stadens
utveckling iden-
tifieras.

Bilden nedan:
Eleverna tar
fram tänkbara
framtida scena-
rier.

Foto: Marie Nenzén.

Referenser:

Evans, K., Velarde, S.J., Prieto, R., Rao, S.N., Sertzen, S., Dávila, K., Cronkleton P. and de Jong, W. 2006. Field guide to the Future: Four Ways for Communities to Think Ahead. Bennett E. and Zurek M. (eds.). Nairobi: Center for International Forestry Research (CIFOR), ASB, World Agroforestry Centre, p.87.

Enfors, El., Gordon, L.J., Peterson G.D., Bossio, D. (2008). Making investments in dryland development work: participatory scenario planning in the Makanya catchment, Tanzania. Ecology and Society, 13(2): 42.

Ungdomars visioner om den framtida staden

På uppdrag av tre riksdagsutskott tog ungdomar från tre gymnasieskolor, två i Stockholm och en i Kalmar, fram visioner av sin stad år 2050. Skillnaderna i elevernas visioner kan ses mot bakgrund av skolornas olika utbildningsprofiler, elevernas sociala och fysiska miljö och storleken på staden.

Eleverna från ytterstadsskolan **Ross Tensta gymnasium** diskuterade i huvudsak sociala och strukturella faktorer såsom jämlikhet, utbildning och sjukvård. Eleverna från **Globala gymnasiet**, en innerstadsskola med en inriktning mot hållbar utveckling, fokuserade i huvudsak på globala frågor och miljöfrågor. Eleverna från **Lars Kaggskolan i Kalmar**, där majoriteten är födda och uppväxta i området, diskuterade i huvudsak faktorer på en mer individuell nivå, såsom mindre självcentrering och strävan mot att bli en bättre människa.

